

Lumen

Holland Rijnland

JAARVERSLAG

2019

mei 2020

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Lumen 2019 in vogelvlucht	5
Holland Rijnland	
• Belangenbehartiging en beleidsadvisering	5
• Arbeidsparticipatie	7
• Crisiskaart	9
• Voorlichtingen met Rivierduinen	10
• Maatschappelijke voorlichtingen	13
• Zicht op herstel	13
• Scholingsaanbod	15
• Open Dag	17
Rijnstreek	
• Voorlichtingen	18
• STIP	18
• Herstelaanbod	19
• Inzet van familieperspectief	20
• Belangenbehartiging en beleidsadvisering	20
• Samenwerking met andere organisaties	21
• Pilots Bemoeizorg Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop	21
• Respijthuis	23
Leidse regio	
• Belangenbehartiging en beleidsadvisering	25
• Vliegende Brigade	26
• Inloophuis (Leiden & Oegstgeest)	27
• Voorlichtingen	30
• Herstelaanbod	30
Duin- en Bollenstreek	
• Belangenbehartiging en beleidsadvisering	32
• Herstelaanbod	33
• Voorlichtingen	34

Voorwoord

Stichting Lumen Holland Rijnland heeft zich in 2019 verder ontwikkeld als regionale cliëntenorganisatie. In het tweede volledige jaar na de fusie in december 2017 is een aantal nieuwe activiteiten opgepakt zoals het Inloophuis in Oegstgeest, het Time-out project in Duin- en Bollenstreek en het Respijthuis in Alphen aan den Rijn. In 2019 heeft Lumen geïnvesteerd in nieuwe hardware en software en in een communicatie-medewerker. Twee investeringen waar we in de begin 2020 met veel plezier gebruik van hebben gemaakt.

Financieel sluiten wij het jaar af met een van tevoren ingecalculeerd tekort dat we vanuit onze reserves kunnen aanvullen. Voor meer informatie over onze financiën verwijs ik graag naar de gecontroleerde jaarrekening die op www.lumen-hollandrijnland.nl/jaarverslag te vinden is. Het aantal medewerkers en (ervaringsdeskundige) vrijwilligers is substantieel gegroeid net als het aantal diensten wat wij in de subregio's en gemeenten van Holland Rijnland aanbieden. We hebben het jaarverslag zover mogelijk ingedeeld naar de regio's zodat dit overzichtelijk terug te vinden is.

Een groot compliment wil ik maken aan al deze betaalde en onbetaalde medewerkers die het afgelopen jaar heel hard hebben gewerkt om het toenemend aantal mensen dat een beroep doet op de inloop- en ontmoetingsplekken, de herstelcursussen, de opleiding ervaringsdeskundigheid, de onafhankelijke clientondersteuning, de crisiskaart en de arbeidsparticipatie te kunnen helpen. Maar ook alle ervaringsdeskundigen die mee hebben gedacht met gemeenten in het kader van belangenbehartiging en beleidsadvisering verdienen een groot compliment. Want alles wat jullie in het jaarverslag lezen hebben we het afgelopen jaar alleen kunnen doen dankzij de belangeloze maar onbetaalbare inzet van onze (ervaringsdeskundige) vrijwilligers.

Mede namens het bestuur
Bart Smith (directeur)

Lumen 2019 in vogelvlucht

- **4 januari:** Lancering nieuwe **website www.lumen-hollandrijnland.nl**
- **14 januari:** Presentatie Team tijdens **Münchhausen**-bijeenkomst
- **17 januari:** **Kick-off Bemoeizorgteam** Ridderveld/Nieuwkoop in zwembad Aquarijn
- **17 februari:** Start feestelijke activiteiten in het kader van het **35-jarig jubileum van het Inloophuis**
- **1 maart:** **Kick-off Inloop Oegstgeest** in het Dorpscentrum
- **14 maart:** Regionale **Kennisdag Maatschappelijke Zorg** Holland Rijnland
- **30 maart:** **Open Dag Lumen**
- **22 mei:** **Open Avond Respijthuis** Alphen a/d Rijn – in gesprek met buurtbewoners
- **26-29 augustus:** Lumen **Summer School**
- **18 september:** Laatste **Lumen Adviesgroep**
- **15 oktober:** Invoeren **Office 365**

Holland Rijnland

Belangenbehartiging en beleidsadvisering

Stichting Lumen geeft advies over beleidsthema's die betrekking hebben op de maatschappelijke positie van de achterban. Lumen haalt de signalen op uit individuele en groepsgewijze cliënt-ondersteuning, uit de cliëntenraden van zorgorganisaties en via contacten met organisaties die werkzaam zijn in het sociale domein.

De transformatie van het sociale domein levert veel veranderingen op met betrekking tot ondersteuning op het gebied van wonen, inkomen, zorg en maatschappelijke participatie van mensen met psychische aandoeningen, verslavingsproblematiek en maatschappelijke problemen. Stichting Lumen adviseert vanuit cliëntperspectief over belangrijke aandachtspunten in de Maatschappelijke zorg en de samenhang met gespecialiseerde zorg. Dit doet Lumen zowel op Holland Rijnlandniveau als in lokale beleidsontwikkeltafels.

Lumen is daarnaast actief betrokken bij pilots in de gehele regio. Zowel op beleidsadviserend en ondersteunend niveau in stuur- en projectgroepen als in de cliëntondersteuning met Vliegende Brigades, Meedenkers en Participatiecoaches. Meer over de specifieke projecten in Uitvoeringsagenda Maatschappelijke Zorg (MZ) bij de regio's.

Samenwerkingsagenda GGZ, Zorgverzekeraar en gemeenten Holland Rijnland en samenhang met uitvoeringsagenda MZ

Stichting Lumen heeft een belangrijke rol in de inbreng van het cliëntperspectief en ervaringsdeskundigheid in de totstandkoming van een maatschappelijke zorg die aansluit op de behoeften van mensen die deze zorg nodig hebben. Een belangrijk onderdeel daarvan is dat Lumen erop hamert dat de gespecialiseerde zorg die nodig is voor mensen met psychische aandoeningen niet zomaar vervangen kan worden door algemene voorzieningen die niet voldoende zijn toegerust op mensen met dikwijls zeer complexe problematiek.

Regionale kennisdag maatschappelijke zorg

Op 14 maart vond de Regionale kennisdag Maatschappelijke Zorg Holland Rijnland plaats in de Stadsgehoorzaal te Leiden. Ook Lumen was aanwezig, had een actieve inbreng met ervaringsdeskundigen als deelnemers in verschillende workshops en als aanspreekpunt voor bezoekers in de wandelgangen. Daarnaast gaf Lumen twee goedbezochte workshops: *Van Crisis tot Herstel(d): Inzet van ervaringsdeskundigheid* en *Op pad door het Zorglandschap: een cliëntreis*.

Lumen Adviesgroep

In 2019 is de Lumen Adviesgroep zeven keer bijeengekomen. In de loop van het jaar werd duidelijk dat het oude vertrouwde format (sinds 2007, Stichting ZON) van de Adviesgroep niet meer goed aansloot bij de behoeften van de leden en de partijen met informatie- en adviesvragen. De opkomst liep terug en (grotere) thema's dienden zich niet aan. Het besluit viel om in september de laatste bijeenkomst van de Lumen Adviesgroep te houden. Via een enquête zijn ideeën, wensen en verwachtingen opgehaald bij cliëntenraden en Adviesraden Sociaal Domein voor de uitwisseling van signalen en expertise vanuit de zorginstellingen en het sociaal domein. In 2020 brengt Lumen de input vanuit de cliëntenraden onder in de verdere uitbreiding in flexibele Expertessies.

Thema's van de Adviesgroep in 2019

16 januari:	"Luis in de Pels" – een overzicht van alle beleidsactiviteiten (voor 2018 vanuit Stichting ZON) van de voorgaande jaren
20 februari:	Dagbesteding
20 maart:	Dagbesteding II / Armoede en het (Leidse) minimabeleid
17 april:	Input uit de cliëntenraden – De stand van zaken binnen verschillende organisaties en instellingen
15 mei:	Eenzaamheid
17 juli:	Keuzethema's – 1. Het monopolie op het geneesmiddel Priadel, 2. zorgen om de aanbesteding Leiden Sterke Sociale Basis, 3. Het idee van de 'GGZ Consumentenman'
18 september:	Evaluatie Adviesgroep / Einde Adviesgroep / Op naar Expertessies

Bijzondere Breinen project

Dit project van stichting Lumen Holland Rijnland heeft twee doelstellingen:

- 1) cliënten laten "samendenken" over hoe de zorg vanuit De Nieuwe GGZ gedachte beter kan. Dit gebeurt met behulp van de samendinksessies, ontwikkeld door Bijzondere Breinen.
- 2) het herstel van deelnemende cliënten bevorderen door middel van de samendinksessies van Bijzondere Breinen.

Aanpak

Eén van de uitgangspunten van de Nieuwe GGZ beweging is 'niet óver cliënten, maar mét cliënten'. Daarom worden binnen meerdere GGZ-organisaties 30 samendinksessies georganiseerd. Deze leveren concrete ideeën op ter verbetering van De Nieuwe GGZ en maatschappelijke zorg bij gemeenten.

Borging

Uit de 100 deelnemers worden 10 kandidaten opgeleid tot denksessie begeleider. Zo kunnen ook na dit project nog denksessies plaatsvinden. Ideeën die uit de denksessies voortkomen, worden zo mogelijk ingevoerd binnen GGZ-organisaties. De organisatie Bijzondere Breinen draagt zorg voor het professioneel uitvoeren van dit project en het communicatief gedeelte.

De denksessies zijn deels uitgevoerd in de regio Holland Rijnland.

Meer informatie: www.bijzonderebreinen.org

Herstellen doe je Samen

Herstellen doe je Samen was een project om het cursusaanbod van Lumen geschikt te maken voor een bredere doelgroep. Niet meer primair GGZ en talig georiënteerd, maar voor iedereen die te maken krijgt met herstel in de breedste zin van het woord. Dit project is uitgevoerd in samenwerking met diverse zorgaanbieders in de regio, waardoor meer samenwerking rondom herstel en ervaringsdeskundigheid tot stand is gekomen. Het uitwerken van de cursus *Zicht op Herstel* in werkgroepen aan de hand van thema's gaf ervaringsdeskundigen en deelnemers met eigen ervaring de kans om collectieve ervaringskennis te vergaren. Het project heeft twee nieuwe cursusmappen tot resultaat, een reguliere en een praktische en diverse specialistische modules. Daarnaast is er meer uitwisseling tussen Lumen en verschillende partijen en zijn er uit de werkgroepen een lotgenotengroep en een voorlichting ontstaan en is een aantal deelnemers actiever betrokken bij Lumen.

Arbeidsparticipatie

Ten onrechte wordt dikwijls gedacht dat arbeidsparticipatie voor mensen met complexe psychische problematiek niet wenselijk of haalbaar is. Het tegendeel is waar. In 2019 heeft Lumen zich er sterk voor gemaakt dat arbeidsparticipatie een prominente plek heeft binnen de uitvoeringsagenda Maatschappelijke zorg, in samenhang met de GGZ Infrastructuur in de regio. Er is in dit werkveld een tekort aan specialistische begeleiding en expertise in de arbeidstoeleiding, met name voor bijstandsgerechtigden. Dit gaat ernstig ten koste van de gezondheid van mensen in kwetsbare situaties.

Een belangrijk probleem bij integratie op de betaalde werkvloer is dat er dikwijls wordt gedacht dat mensen met psychische aandoening alleen maar heel eenvoudig werk kunnen doen of anderszins niet competent zijn. Mensen hebben last van deze stigmatisering wat maakt dat zij zich dikwijls ook incompetent gaan voelen. In de Duin- en Bollenstreek worden deze zaken aangepakt in de campagne *Opgenomen op de Werkvloer* en wordt gestreefd naar het vinden van een sluitende aanpak om de negatieve beeldvorming weg te voorkomen en tegen te gaan.

Ondersteuning bij arbeidsparticipatie

In 2019 ondersteunde Lumen 66 mensen die stappen hebben gemaakt naar lerend vrijwilligerswerk en betaald werk. Van de 66 mensen die een actief traject hebben doorlopen, zijn 8 mensen betaald aan het werk gegaan en 2 mensen zijn een opleiding gaan volgen.

Herkomst bezoekers gemeente	
Leiden	46
Alphen aan den Rijn	6
Katwijk	3
Voorschoten	2
Sassenheim	2
Lisse	2
Voorhout	2
Noordwijk	2
Oegstgeest	1
Totaal	66

Hiertoe werkt Lumen samen met beroepsgroepen zoals klantmanagers van werk en inkomen, re-integratieconsulenten van de gemeentelijke re-integratiebedrijven, UWV en trajectbegeleiders van zorginstellingen. Deze samenwerking is belangrijk omdat uitkeringsgerechtigden dikwijls tegen zaken aanlopen die maatschappelijk herstel en arbeidsrehabilitatie belemmeren en die door deze samenwerking kunnen worden beslecht. Deze belemmeringen worden direct meegenomen in de beleidsadvisering vanuit cliëntperspectief.

De ondersteuning die Lumen biedt is een samenwerking van de Piëzo-werkwijze en door Lumen ontwikkelde herstel- en (arbeids)participatieondersteuning, waarbij de inzet en de ontwikkeling van ervaringsdeskundigheid een grote rol speelt. Dit zorgde ervoor dat wij de mensen die deelnamen binnen Piëzo, veel variatie te bieden hadden in het ontwikkelen van talenten, het ontdekken van mogelijkheden en het stimuleren van ambitie tot het daadwerkelijk vinden van een betaalde baan, al dan niet met behulp van een arbeidsvoorziening.

8

Eén en ander krijgt extra impuls door het samenwerkingsverband Arbeidsparticipatie Holland Rijnland, waarbij een geïntegreerde aanpak wordt nagestreefd van zorg, ondersteuning en arbeidstoeleiding. Binnen Lumen kunnen mensen zowel worden ondersteund bij een participatievraag alsook zelf gebruik maken van de mogelijkheid van lerend vrijwilligerswerk, d.w.z. dat alle vrijwilligers die werkzaam zijn binnen Lumen zelf ook worden begeleid in hun werkzaamheden en het ontwikkelen van werknemersvaardigheden.

De ondersteuning vindt plaats door betaalde medewerkers en participatiecoaches. De coaches zijn opgeleid volgens de IRB-methode van stichting Rehabilitatie '92 (Individuele Rehabilitatie Benadering) en hebben in 2019 aanvullend drie interne workshops gevolgd gericht op het doorontwikkelen van de ervaringsdeskundigheid in de coaching. De coaches worden ondersteund en hebben maandelijks intervisie. Er hebben 17 mensen deelgenomen aan de IRB-training, 5 daarvan zijn als participatiecoach gaan werken, 2 teamleden hebben deelgenomen, de andere werken verdeeld over Lumen in verschillende vrijwilligersfuncties. De participatiecoaches hebben in 2019 19 mensen begeleid.

Crisiskaart

In 2019 is Lumen verdergegaan met de in 2018 gestarte “Vaart in de Crisiskaart”. Ingestoken is op het uitbouwen van het netwerk en de bekendheid van de Crisiskaart een extra boost te geven. Met name in de regio's Duin- en Bollenstreek en Rijnstreek bleek de Crisiskaart en wat zij kan bieden nog wat minder bekend. Ingezet is op het benaderen van diverse organisaties die werken met en voor de doelgroep voor de crisiskaart. Waarbij ook meer is ingezet op de doelgroep van mensen met een verslavingsachtergrond. Ook voor deze doelgroep kan de Crisiskaart een waardevol middel zijn in hun herstelproces.

Er hebben vele gesprekken plaatsgevonden waaronder met het Vriendenhuis Lisse en met De Brug in Katwijk. Uiteindelijk heeft dit geleid tot het kunnen aansluiten bij het bewonersoverleg bij het Vriendenhuis, en een bezoek aan het inloophuis in Katwijk. Ook bij andere zorginstellingen zijn voorlichtingen georganiseerd, denk aan Aemosa in Leiden, de ADB bij GGZ Rivierduinen, bij verschillende teams van TOM in de Buurt in de Rijnstreek en stichting De Binnenvest in Leiden.

In Alphen aan de Rijn is contact gezocht met de Brijder. Dit heeft geleid tot een mooie samenwerking, waar veel aanvragen uit zijn voortgekomen. De Crisiskaart wordt door cliënten gezien als een mooie aanvulling op hun traject bij de Brijder:

“Door de Crisiskaart heb ik meer inzicht en daarmee meer grip op situaties en triggers die in het verleden hebben geleid tot crisis. Nu hoop ik het te zien aankomen, en heb ik ook mensen om mij heen die mij daarbij kunnen helpen. Ik voel mij nu een stuk sterker staan.”

9

De Crisiskaart wordt opgesteld door ervaringsdeskundige consulenten. Er zijn gedurende het jaar 3 consulenten gestopt, wegens het vinden van betaald werk, of door het aangaan van andere werkzaamheden binnen Lumen. Er zijn een aantal nieuwe consulenten geworven. Zij zijn ingewerkt ‘on the job’, en door het volgen van een landelijke drie-daagse training Crisiskaart Consulent. Daarnaast vindt er maandelijks een overleg plaats en zijn er een aantal intervisie bijeenkomsten georganiseerd voor de consulenten.

Cijfers 2019

	Leidse regio	Duin- en Bollenstreek	Rijnstreek	Totaal
Aanvragen	12	5	8	25
Lopende trajecten (*)	19	5	9	33
Afgeronde trajecten (**)	12	3	3	18

(*) Aantal trajecten die in 2018 waren gestart liepen nog door in 2019, daarom ligt dit aantal hoger.

(**) Dit zijn trajecten gestart in 2018, en deel van trajecten die gestart zijn in 2019.

Voorlichtingen met Rivierduinen

Lumen organiseert samen met GGZ Rivierduinen ieder jaar verschillende voorlichtingsavonden rond psychische gezondheid.

Leidse regio

datum	thema	plaats	partner
11 maart	Autisme	Leiden	Rivierduinen
13 mei	Psychose	Leiden	Rivierduinen
22 mei	Burn-out	Leiderdorp	Eva
24 juni	Depressie	Leiden	Rivierduinen
14 oktober	Persoonlijkheidsstoornissen	Leiden	Rivierduinen
2 december	Bipolaire stoornis	Leiden	Rivierduinen

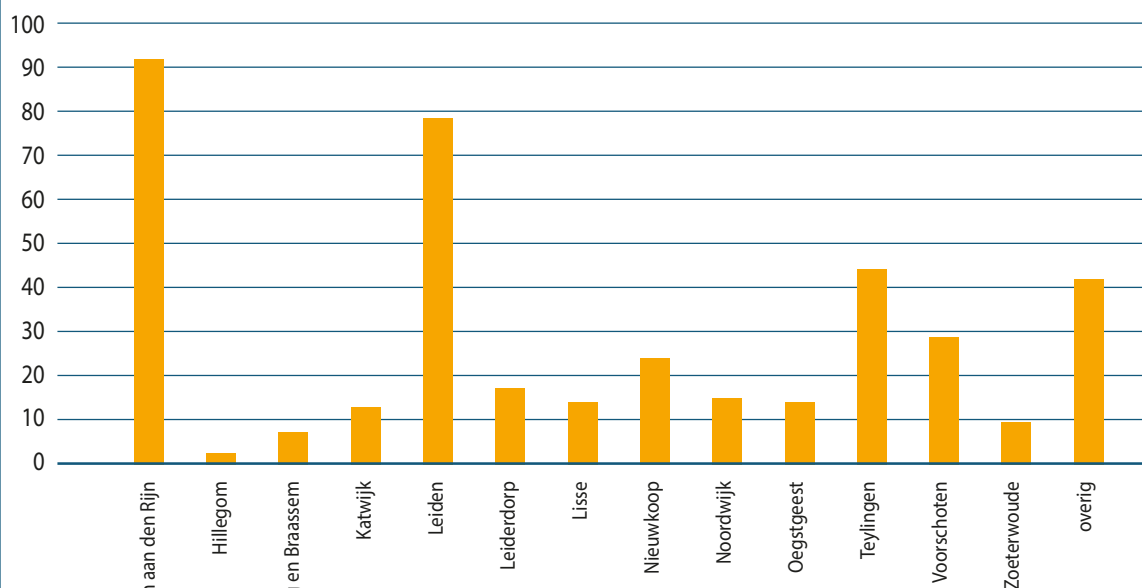
Rijnstreek

datum	thema	plaats	partner
4 maart	Sociale angst	Alphen aan den Rijn	Rivierduinen
15 april	Hooggevoeligheid	Alphen aan den Rijn	Rivierduinen
17 juni	Gameverslaving	Alphen aan den Rijn	Rivierduinen
7 augustus	Depressie	Alphen aan den Rijn	Rivierduinen
18 november	Psychose	Alphen aan den Rijn	Rivierduinen

Duin- en Bollenstreek

datum	thema	plaats	partner
25 maart	Bipolair	Sassenheim	Rivierduinen
20 mei	Verward gedrag	Sassenheim	Rivierduinen
1 juli	Autisme	Sassenheim	Rivierduinen
23 september	Gameverslaving	Sassenheim	Rivierduinen
11 november	Angst	Sassenheim	Rivierduinen

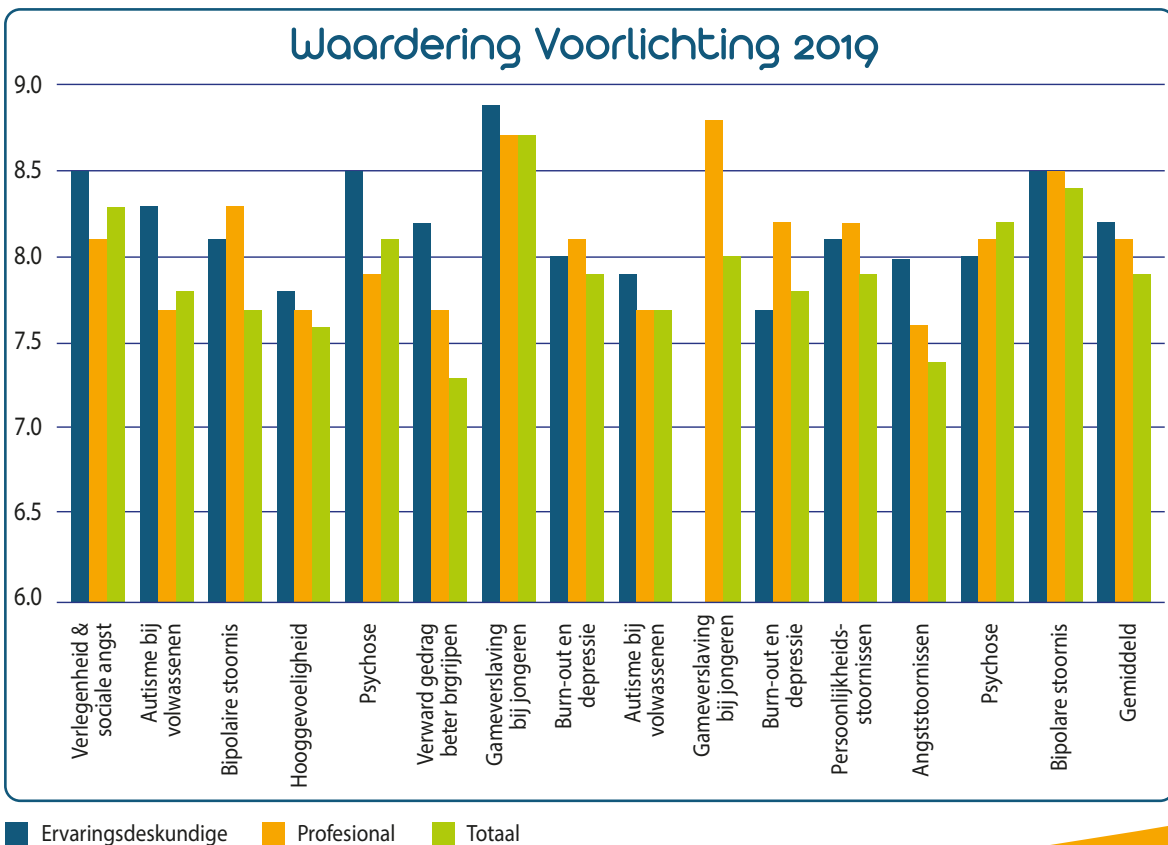
Herkomst bezoekers

Herkomst deelnemers

Gemeente	Totaal	Percentage
Alphen aan den Rijn	92	23%
Hillegom	2	0%
Kaag en Braassem	7	2%
Katwijk	13	3%
Leiden	79	20%
Leiderdorp	17	4%
Lisse	14	3%
Nieuwkoop	24	6%
Noordwijk	15	3%
Oegstgeest	14	3%
Teylingen	44	11%
Voorschoten	29	7%
Zoeterwoude	9	2%
overig	42	10%
totaal	401	100%

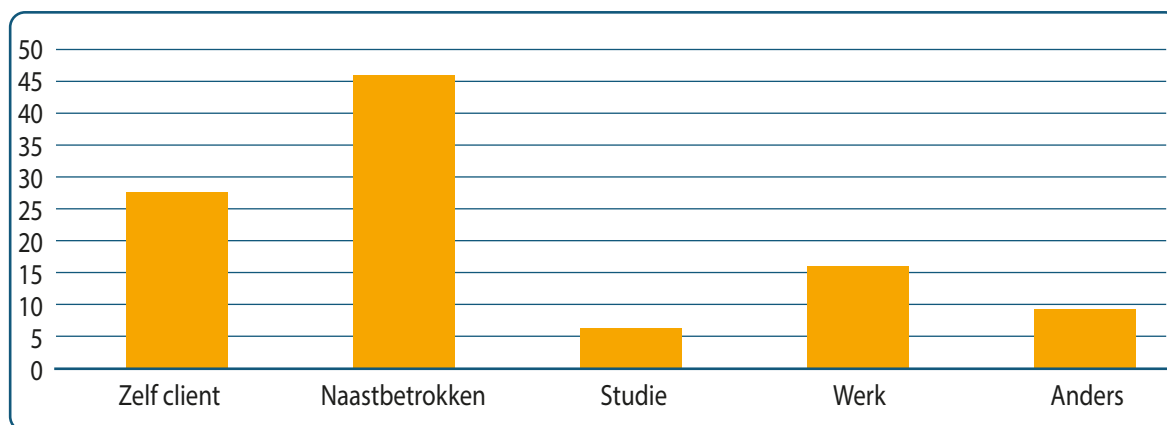
Herkomst per regio	Totaal	percentage
Leiden	148	37%
Duin en Bollen	88	22%
Rijnstreek	123	31%
overig	42	10%
totaal	401	100%

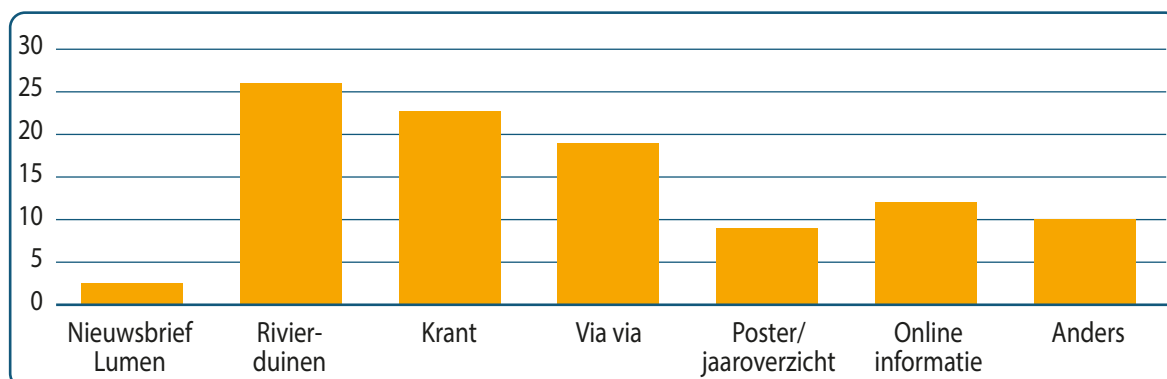
Kerncijfers per voorlichting

Datum	Voorlichting	Locatie	Aantal	gem. leeftijd	percentage vrouw	Cijfer Ervaringsdeskundige	Cijfer professional	Totaal
04-03	verlegenheid& sociale angst	Alphen aan den Rijn	26	41	65%	8.5	8.1	8.3
11-03	Autisme bij volwassenen	Leiden	54	51	57%	8.3	7.7	7.8
25-03	Bipolaire stoornis	Sassenheim	17	53	65%	8.1	8.3	7.7
15-04	Hooggevoeligheid	Alphen aan den Rijn	53	47	79%	7.8	7.7	7.6
13-05	Psychose	Leiden	35	56	63%	8.5	7.9	8.1
20-05	Verward gedrag beter begrijpen	Sassenheim	7	52	57%	8.2	7.7	7.3
17-06	Gameverslaving bij jongeren	Alphen aan den Rijn	18	42	56%	8.9	8.7	8.7
24-06	Burn-out en depressie	Leiden	25	47	60%	8.0	8.1	7.9
01-07	Autisme bij volwassenen	Sassenheim	46	60	65%	7.9	7.7	7.7
23-09	Gameverslaving bij jongeren	Sassenheim	10	47	70%	NVT	8.8	8.0
07-10	Burn-out en depressie	Alphen aan den Rijn	10	51	30%	7.7	8.2	7.8
14-10	Persoonlijkheidsstoornissen	Leiden	26	43	27%	8.1	8.2	7.9
11-11	Angststoornissen	Sassenheim	24	53	71%	8.0	7.6	7.4
18-11	Psychose	Alphen aan den Rijn	17	47	88%	8.0	8.1	8.2
02-12	Bipolaire stoornis	Leiden	22	39	77%	8.5	8.5	8.4
Gemiddeld			26	48.5	62.3%	8.2	8.1	7.9

Waarom bent u naar deze voorlichtingsavond gekomen?

Hoe hebt u over deze voorlichtingsavond gehoord?

Maatschappelijke voorlichtingen

In 2019 zijn er verschillende interactieve voorlichtingsinstrumenten ontwikkeld, getest en door de deelnemers positief beoordeeld.

De workshop stigma en hokjesdenken ofwel 'valkuilen bij complexe zorgvragen' is een voorbeeld van een workshop die zowel aan arbeidskrachten in het sociaal domein als een breder publiek aangeboden kan worden. Er zijn voorlichtingen over crisiszorg en over huisuitzettingen in ontwikkeling. Verder zijn er diverse voorlichtingen 'op maat' gegeven. Deze werden aangevraagd door externe organisaties.

Een overzicht van de voorlichtingen vindt u bij de specifieke regio's bij [Voorlichtingen](#)

Zicht op Herstel

"In de cursus Zicht op Herstel heb ik voor het eerst op een positieve manier naar mijn eigen proces leren kijken en dat heeft een enorme toegevoegde waarde op de reguliere therapie. Ik heb de ruimte gekregen om dingen over mezelf te delen die ik niet zo snel met mensen uit mijn eigen omgeving kan of durf te delen. De cursus bood me een veilige haven om dat te doen. En ik vond het leerzaam om de verhalen van anderen te horen. Ik heb meer overzicht gekregen in mijn herstelproces en daar put ik kracht uit."

"Ik ben een paar stappen verder gekomen in het accepteren van mijn processen van mezelf. De cursusbegeleiders zijn goud! Het was een veilige omgeving om te oefenen met nieuw gedrag en om me te verhouden tot mezelf en andere mensen, vanuit wie ik ben, in plaats van vanuit de gedachte van wat ik denk dat hoort."

Focus dit jaar binnen het cursusaanbod op gebied van herstel was het regiobreed aanbieden van de cursus *Zicht op Herstel*.

Herstellen is een zoektocht naar hoe je, ondanks psychische klachten, psychosociale problemen en/of verslaving een leven op kan bouwen dat jij als zinvol ervaart. De cursus *Zicht op Herstel* kan een waardevolle aanvulling zijn bij deze zoektocht.

Deze cursus is bedoeld voor mensen die te maken hebben (gehad) met psychische aandoeningen, (psychische) beperkingen, psychosociale problemen, verslavingsproblematiek en/of dakloosheid. Iedereen die bezig is of wil zijn met herstel, is welkom om deel te nemen aan de cursus. De cursus vormt ook een basis voor de ontwikkeling van ervaringsdeskundigheid binnen Stichting Lumen Holland Rijnland.

Het doel van de cursus is dat deelnemers zicht krijgen op hun herstelproces tot nu toe. Welke factoren werkten belemmerend en welke bevorderend? In groepsverband gaan deelnemers gericht aan de slag met wat kan helpen bij het verdere herstel. Aan de hand van de verschillende thema's en tools die aangeboden worden in de cursus, brengen deelnemers hun eigen unieke herstelproces in kaart.

Op verschillende locaties in de regio Holland Rijnland zijn in totaal twaalf cursussen *Zicht op Herstel* verzorgd door een team van tien ervaringsdeskundig cursusbegeleiders. Om de cursus op verschillende locaties te kunnen aanbieden en om potentiële deelnemers te bereiken is contact gezocht en samengewerkt met diverse partijen in de regio.

In totaal waren er 84 deelnemers waarvan 72 deelnemers de cursus met goed gevolg hebben afgerond en een certificaat ontvingen. Voor 48 deelnemers is *Zicht op Herstel* de start geweest van een verder traject bij Lumen, in de vorm van individuele ondersteuning, het volgen van cursussen ter ontwikkeling van ervaringskundigheid en/of het doen van vrijwilligerswerk.

Herkomst deelnemers	Aantal
Leidse regio	29
Rijnstreek	28
Duin- en Bollenstreek	24
Overig	3
Totaal	84

De cursus werd zeer positief ontvangen, gemiddelde waardering van de deelnemers was een 8,4.

Het geven van de cursus Zicht op herstel heeft mij veel gebracht en brengt mij veel op de volgende vlakken:

Fysiek: Ik kan uitproberen proberen wat mij (fysiek) lukt qua belastbaarheid en het zorgt voor een goed dagritme.

Mentaal: Delen van ervaringen en kennis, het hebben van collega's en de cursisten kunnen helpen op maatschappelijk vlak. Economisch: Ik heb zelf geïnvesteerd in een trainersopleiding, dus het is fijn om er wat mee te kunnen doen. Mogelijk in de toekomst een mooie opstap naar betaald werk.

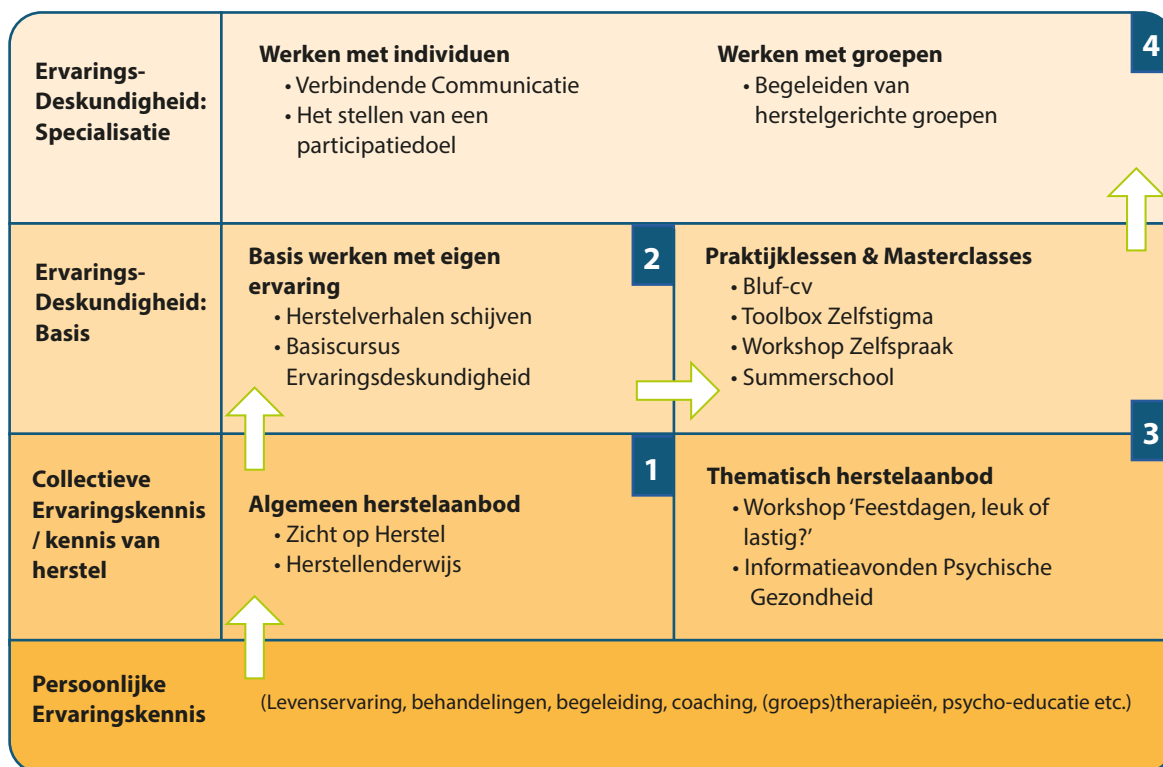
Scholingsaanbod

Leerlijn ervaringsdeskundigheid

Stichting Lumen biedt een breed palet aan cursussen en workshops op het gebied van herstel en ervaringsdeskundigheid. Het scholingsaanbod vormt een doorlopende leerlijn voor iedereen die zich verder wil ontwikkelen als ervaringsdeskundige op het gebied van psychische problematiek, verslaving of dak- en thuisloosheid. Hiermee proberen wij onze vrijwilligers uit te rusten met de kennis en vaardigheden die nodig zijn om hun werk als ervaringsdeskundige goed te kunnen verrichten. Bijna alle cursussen en workshops van Stichting Lumen worden gegeven door ervaringsdeskundige trainers die zelf een herstelproces hebben doorlopen en deze kennis doorontwikkeld hebben om anderen op professionele wijze te kunnen begeleiden.

"Ik heb geleerd dat Lumen een warme organisatie is waar veel mogelijk is qua trainingen en cursussen over ervaringsdeskundigheid. Ik was lang zoekende maar dankzij Lumen weet ik nu wat ik wil."

Aanbod Herstel & Ervaringsdeskundigheid

15

Kennis van herstel

Om deel te kunnen nemen aan de leerlijn Ervaringsdeskundigheid vragen wij van kandidaten gedegen kennis van het begrip herstel en het vermogen om te kunnen reflecteren op het eigen herstelproces. De uitwisseling van ervaringen is van belang voor het opbouwen van de voor de ervaringsdeskundige noodzakelijke collectieve ervaringskennis. Daarom vormt de cursus *Zicht op Herstel* (of alternatief deelname aan de themagroep *Herstellenderwijs*) een verplicht eerste onderdeel van het programma, aangevuld met facultatieve herstelworkshops of informatiebijeenkomsten.

Ervaringsdeskundigheid: Basis

Vanuit het herstel aanbod stromen deelnemers desgewenst door naar de basiscursussen *Herstelverhalen schrijven* en *Ervaringsdeskundigheid*. In de eerste cursus leren zij woorden en betekenis te geven aan wat hen is overkomen, en te leren van andermans ervaringen. De

tweede cursus biedt een kennismaking met het begrip ervaringsdeskundigheid en een oriëntatie op het werkveld van de ervaringsdeskundige. Aan de hand van praktische oefeningen leren deelnemers hoe je de eigen ervaringen in kunt zetten bij de ondersteuning van mede-cliënten.

"In deze veilige omgeving durfde ik veel meer dan ik had gedacht."

Ervaringsdeskundigheid: specialisatie

Voor vrijwilligers die zich verder willen bekwamen als ervaringsdeskundige zijn dit jaar diverse meer specialistische cursussen aangeboden, zoals *Verbindende Communicatie*, *Het stellen van een participatiedoel* of *Begeleiden van herstelgerichte groepen* (zie diagram).

Lumen Summerschool

In de zomer van 2019 hebben we speciaal voor onze vrijwilligers de eerste *Lumen Summerschool* georganiseerd. Gedurende vier opeenvolgende dagen waren er acht verschillende workshops te volgen rondom herstel en ervaringsdeskundigheid, verzorgd door medewerkers en vrijwilligers. De thema's van de workshops waren relevant voor het vrijwilligerswerk, maar ook voor ieders persoonlijke leven. Tussen de middag genoten we van een luxe lunch aan lange tafels in onze binnentuin. Onder het genot van een hapje en een drankje werd de Summerschool feestelijk afgesloten met de uitreiking van een certificaat.

Aantal deelnemers aan het scholingsaanbod 2019 van Stichting Lumen Holland Rijnland, dat de betreffende cursus of workshop heeft afgesloten (indien van toepassing met een certificaat), opgesplitst naar regio.

Cursus / workshop	Aantal keren aangeboden	Aantal bijeenkomsten	Leiden	Rijnstreek	Duin- en Bollenstreek	Elders	Totaal
Herstelverhalen Schrijven	3	5	9	7	5	6	27
Basiscursus Ervaringsdeskundigheid	3	5	7	5	4	4	20
Het stellen van een participatiedoel	3	3	8	4	4	-	16
Toolbox Zelfstigma voor cliënt ondersteuners	2	3	5	-	4	-	9
Lumen Summerschool	1	7	21	5	1	2	29
Het begeleiden van herstelgerichte groepen	1	8	5	2	1	3	11
Verbindende communicatie	1	3	6	2	1	1	10
Workshop Zelfspraak	1	1	6	2	0	3	11

Open Dag

In de landelijke Week van de Psychiatrie was Lumen 'Zichtbaar' voor iedereen. Tijdens de Open Dag op 30 maart vierden we het 35-jarig bestaan van het Inloophuis Psychiatrie en was er een proeverij van activiteiten als: muziek en lekkernijen, Meet&Greet, expositie 35 jaar Inloop, VR experience, een informatiemarkt, 5 miniworkshops en 5 voorlichtingen, een expositie van schilderijen en blogs, interactief toneel, het spel 'een steekje los', een vacaturebank, films van ervaringsdeskundigen.

'Mooie mensen en nog mooiere verhalen vanmiddag bij Stichting Lumen Holland Rijnland, wat een heerlijke middag!'

De Open Dag was een echt een mooi voorbeeld van de fusie die op dat moment ruim een jaar bestond. Na een jaar van ontmoeten en verkennen, doorpakken en opbouwen werkten zowel werknemers als vrijwilligers en deelnemers/bezoekers mee bij de voorbereiding en uitvoering van de Open Dag. Wethouder Marleen Damen kwam de dag openen en zij onthulde onze nieuwe website. Zo'n 300 bezoekers deden de Hooigracht aan op 30 maart. Uiteindelijk is er met 31 mensen voor een klein bedrag (1.000 euro) een mooie dag neergezet. Het leverde een toename van ondersteuning zoekende deelnemers op en ook van nieuwe vrijwilligers. De Zichtbaarheid van Lumen is vergroot door een mooi artikel in het *Leidsch Dagblad*.

Maatschappelijke voorlichtingen

In 2019 zijn onderstaande activiteiten georganiseerd in het kader van voorlichting op maatschappelijk thema's:

- Gastles op MBO Rijnland.
- Themabijeenkomst Psychische Klachten voor vrijwilligers bij Humanitas in Alphen aan den Rijn.
- Workshop Stigma en hokjesdenken voor medewerkers Serviceplein in opdracht van de gemeente Alphen aan den Rijn (2x gegeven).
- Workshop over stigma voor medewerkers van Kwintes/Tom in de Buurt in Nieuwkoop.
- Voorlichting Autisme en feestdagen (voormalig autismecafé) in Noorden.
- Voorlichting over arbeidsparticipatie bij Het Gilde en Stichting WerkVinden.
- Vanaf begin 2019 gaan medewerkers/vrijwilligers van Lumen iedere 6 weken naar de acute dagbehandeling (ADB) in Alphen. Door een combinatie van het vertellen van eigen ervaring met herstel en informatie over het herstelaanbod van Lumen laten zij zien dat er hoop en mogelijkheden voor de deelnemers na de ADB.

Voorlichtingen Psychische klachten

Zie de Voorlichtingen GGZ Rivierduinen van Holland Rijnland voor meer informatie over *de voorlichtingen psychische klachten*.

STIP

STIP / Cliëntondersteuning

Op 1 maart 2019 is een coördinerend medewerker cliëntondersteuning in Alphen a/d Rijn begonnen. Naast inzet voor bemoeizorgteams is zij 16 uur per week beschikbaar voor 'reguliere' cliëntondersteuning. Een deel van deze uren wordt ingezet om de ervaringsdeskundige vrijwilligers te coachen in hun werk.

Het laatste kwartaal van 2019 heeft het STIP (GGZ Steun en Informatiepunt) een extra impuls gehad door een tijdelijke uitbreiding van uren (16 uren/week) in de cliëntondersteuning. Doelstelling was om het aanbod voor STIP in de Rijnstreek verder te ontwikkelen. Er is een kantoorruimte gehuurd in de Jozef, waardoor de cliëntondersteuners een plek hebben waar ze cliënten kunnen ontvangen voor informatieve en/of ondersteunende gesprekken. Dit is pas vanaf december mogelijk geweest, dus het effect is nog minimaal. Het aantal bezoekers dat rechtstreeks via het STIP in contact zijn gekomen, is nu nog moeilijk in cijfers uit te drukken. Het STIP is vooral te zien als het samenspel van voorlichten, informeren, adviseren en ondersteunen vanuit de verschillende activiteiten die Lumen in de Rijnstreek organiseert. Activiteiten die in 2019 nog niet op één centraal punt (STIP) werden georganiseerd.

Clënten uit de Rijnstreek kunnen telefonisch via het STIP in Leiden of via de website informatie krijgen. Er is ook rechtstreeks contact met cliëntondersteuners in Rijnstreek mogelijk, waardoor in persoonlijk gesprek informatie en advies gegeven kan worden.

Informatievoorziening gebeurt ook op verzoek van organisaties, waarbij ervaringsdeskundigen aansluiten bij bijeenkomsten. Zoals bij de ADB (acute dagbehandeling) van GGZ Rivierduinen waar een ervaringsdeskundige vertelt over het aanbod van Lumen en mogelijkheden tot ondersteuning bij participatie en herstel. Elke 6 weken sluit een ervaringsdeskundige van Lumen aan bij een bijeenkomst met cliënten van de ADB.

Via deze weg hebben mensen ook de stap naar *Zicht op Herstel* gedaan. Of belangstelling getoond om een crisiskaart te laten maken in samenwerking met een ervaringsdeskundige.

Middelen die worden ingezet om de doelgroep te bereiken zijn zowel actieve benadering via samenwerkingspartners als via onze website en flyers.

De flyers liggen in verschillende wijkcentra, in het Trefpunt en in De Jozef. Ook de outreachende cliëntondersteuning draagt bij aan de actieve benadering van de doelgroep.

Herstelaanbod

Herstelwerkplaats

De vestiging van een herstelwerkplaats loopt parallel met de vestiging van een respijthuis, waarvan bekend is dat er vertraging is opgelopen bij het vinden van geschikte locatie. Om de herstelwerkplaats toch al gestalte te geven, werden de herstelactiviteiten al wel opgestart maar niet op één vaste locatie. Hiervoor worden verschillende locaties gehuurd, voornamelijk in wijkcentra (Kerk en Zanen, Ridderveld) en in het Trefpunt (Toermalijnstraat).

Concrete activiteiten, die onder de vlag van herstelwerkplaats uitgevoerd worden, zijn de cursus *Zicht op Herstel* en *Ontmoeten-op-Maandag*.

Ontmoeten-op-Maandag

In november 2019 is gestart met een laagdrempelige lotgenotengroep *Ontmoeten-op-Maandag*. Doelstelling is via lotgenotencontact elkaar te activeren en te stimuleren in het realiseren van doelen, waarin je nog een drempel ervaart. Deze vorm van peer-to-peer support wordt in groepsverband begeleid door 2 ervaringsdeskundige gespreksleiders. Gemiddeld zijn er per bijeenkomst 6 deelnemers aanwezig.

Zicht op Herstel

Zicht op Herstel is 4 keer in het wijkcentrum Kerk en Zanen gegeven. In totaal hebben 28 personen aan de cursus *Zicht op Herstel* deelgenomen. 25 deelnemers hebben de cursus succesvol met een certificaat afgerond. Zie het [Herstelaanbod](#) van Holland Rijnland voor meer informatie over *Zicht op Herstel*.

Onderstaande tabel geeft het aantal deelnemers (onderverdeeld per woonplaats) aan:

Woonplaats	Aantal deelnemers
Alphen aan den Rijn	19
Hazerswoude	1
Boskoop	1
Langeraar	1
Nieuwkoop	2
Nieuwveen	1
Noorden	1
Ter Aar	1
Zevenhoven	1
Totaal	28

Inzet van familieperspectief

Ten aanzien van familieperspectief is binnen Lumen nog een interne zoektocht gaande naar passende vorm voor inzet van familieperspectief. De discussie gaat met name over de wijze waarop familie soms het cliëntenperspectief naar zich toe trekt vanuit hun oogpunt begrijpelijke redenen. Lumen is echter in de eerste plaats een cliëntenbelangenorganisatie. Uiteraard willen we het familieperspectief wel meenemen. In 2019 was een lid van de familieraad ook deelnemer aan de Lumen-adviesgroep bijeenkomsten.

Bij het maken van crisiskaart komt familie cq. naastbetrokkene(n) wel degelijk een beeld. In overleg met de familie en akkoord van de kaarthouder, krijgen familieleden of naastbetrokkenen desgewenst ook een rol bij de crisiskaart.

Verder heeft Lumen presentaties gegeven bij familie-avond van GGZ Rivierduinen. Hoewel het hier dan niet expliciet ging om inzet van familieperspectief heeft dit toch ertoe geleid dat er van gedachten werd gewisseld tussen ervaringsdeskundigen, hulpverleners/behandelaren en familieleden.

Belangenbehartiging en beleidsadvisering

Naast de individuele belangenbehartiging (via STIP en cliëntondersteuning) heeft Lumen ingezet op collectieve belangenbehartiging. Dit gebeurt enerzijds door in te zetten op stigma-bestrijding en anderzijds om contacten te leggen bij nieuwe netwerkpartners waar uitleg gegeven wordt over doelgroep en de benodigde ondersteuning. Voorbeelden hiervan zijn de contacten met Stichting Werkvinden en Het Gilde. Deze contacten hebben ertoe geleid dat ook cliënten uit de doelgroep gebruik hebben gemaakt van het aanbod bij deze stichtingen.

Op regionaal niveau heeft Lumen zich ingezet voor belangenbehartiging en beleidsadvisering door deelname aan en de inzet van ervaringsdeskundigen bij diverse overleggen in de samenwerkingsagenda maatschappelijke zorg.

Daarnaast was Lumen aanwezig bij diverse overleggen rondom de nieuwe opdrachten in het sociaal domein. Hierin was van belang om de inzet van ervaringsdeskundigheid steeds onder de aandacht te brengen. Dit heeft tot gevolg gehad dat ervaringsdeskundigheid bij activiteiten gericht op persoonlijk herstel en maatschappelijke participatie een duidelijkere plek in de beleidsplannen heeft gekregen.

Samenwerking met andere organisaties

Het aanbod van Lumen is een aanvulling op de behandeling en/of begeleiding die cliënten via andere organisaties krijgen. Dit vraagt om samenwerking op zowel uitvoering als beleid. Met de volgende organisaties heeft Lumen veelvuldig contact t.b.v. samenwerking:

• Tom in de Buurt, diverse wijkteams	• Rijnvicus
• Tom in de Buurt, inloop Trefpunt	• Stichting vrouw
• MEE	• Het Gilde
• Brijder verslavingszorg	• Politie
• GGZ Rivierduinen	• GGD Hollands Midden
• Kwadraad	• Veilig Thuis
• Sanctuary Kliniek	• WijzijnEva
• Serviceplein Gemeente Alphen a/d Rijn (Schuldhelpverlening)	• Centrum voor Jeugd en Gezin (inclusief JGT)
• Woningcorporaties Woonforte, Vestia, Woondiensten Aarwoude en Woningstichting Nieuwkoop.	• Fivoor Reclassering
	• Humanitas Homestart
	• UWV

Pilots Bemoeizorg Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop

Inzet ervaringsdeskundigheid

In de pilot Ridderveld is bij 17 cliënten een ervaringsdeskundige ingezet. In de pilot BMT Nieuwkoop is Lumen betrokken geweest bij 14 cliënten vanuit bemoeizorg. Totaal dus voor beide pilots BMT is bij 31 cliënten een ervaringsdeskundige van Lumen ingezet. Gemiddelde tijdsinvestering is 1,5 uur per week per cliënt. Dit is inclusief directe contacttijd, reistijd en contacten met andere organisaties (informerende, coördinerende, belangenbehartiging).

Vanuit de contacten met andere organisaties zijn ook aanvragen voor 'reguliere' cliënt-ondersteuning (o.a. informeren, belangenbehartiging, lotgenotencontact, etc.) gekomen. Deze worden wel in onderstaande tabel genoemd, maar worden verder niet meegerekend in de uren verantwoording voor deze subsidie (dit is namelijk onderdeel van subsidie GGZ Preventie). Wanneer succesvolle bemiddeling naar reguliere hulpverlening is gerealiseerd wordt de cliënt-ondersteuning afgerond.

Alles bij elkaar opgeteld (BMT pilots + aanvragen in de andere regio's) is Lumen bij 48 cliënten betrokken geweest in 2019, waarvan op 31-12-2019 nog bij 28 cliënten actief betrokken.

Vrijwilligers coachen en opleiden

Naast deelname aan diverse overleggen en de daadwerkelijke cliëntondersteuning wordt ook ingezet op coaching en opleiding van vrijwilligers. Vanuit de visie van Lumen is vrijwilligerswerk een manier om jezelf te ontwikkelen en de participatiemogelijkheden te vergroten. De coaching en opleiding van vrijwilligers is nodig om hun werk als cliëntondersteuner/ervaringsdeskundige goed te kunnen doen.

- Pilot BMT Ridderveld **17 cliënten** (outreachinge cliëntondersteuning)
- Pilot BMT Nieuwkoop **14 cliënten** (outreachinge cliëntondersteuning)
- Overige cliëntondersteuning ondersteuning **17 cliënten**, zie onderstaande tabel.

Overige cliëntondersteuning	Aantal	Plaats
Tom in de Buurt	4	Alphen aan den Rijn
Tom in de Buurt	3	Nieuwkoop
MEE Servicepunt	2	Alphen aan den Rijn
MEE CO	2	Nieuwkoop
GGD Hollands Midden	1	Boskoop
GGD Hollands Midden	2	Leimuiden
Bewindvoerder	1	
Brijder	1	
Inwoner	1	

Het team vrijwilligers wordt gecoacht door de medewerker cliëntondersteuning. In een wekelijks teamoverleg (vanaf november 1x per 2 weken) worden praktijksituaties en nieuwe aanmeldingen besproken. Daarnaast worden vrijwilligers individueel gecoacht. Het opleidingsprogramma voor de vrijwilligers van de Vliegende Brigade omvat: - *Zicht op Herstel* (dit is voor iedereen de basis-cursus en minimale voorwaarde) - *Herstelverhalen schrijven* - *Basiscursus Ervaringsdeskundigheid* (Werken Met Eigen Ervaring)

Aanvullend is in september 2019 een cursus *IRB (Individuele rehabilitatie benadering)* in Alphen aan den Rijn georganiseerd voor vrijwilligers die in de cliëntondersteuning actief zijn. In augustus 2019 werd een Summerschool georganiseerd op de hoofdlocatie van Lumen in Leiden, waar ook vrijwilligers uit de Rijnstreek konden deelnemen aan de diverse cursussen.

Inzet uren en financiële verantwoording

Ureninzet

Voor de pilots bemoeizorg was 8 uur per week begroot. In het eerste kwartaal, de opstartperiode van de pilots, is deelname aan de overleggen waargenomen door coördinator en/of beleidsadviseur. Voor de pilots bemoeizorg zijn 336 uren ingezet voor cliëntondersteuning (incl. overleggen BMT, outreachende cliëntondersteuning en coaching vrijwilligers), 20 uren t.b.v. regiegroep en 24 uren voor het maken van klantreizen (toegespitst op doelgroep zorgmijders). Totaal zijn 380 uren van het vaste personeel ingezet t.b.v.. de pilots bemoeizorg.

Respijthuis Alphen aan den Rijn

Vanuit het innovatiebudget Beschermd Wonen van de regiogemeenten Holland Rijnland wordt een project voor een Respijthuis in Alphen aan den Rijn opgezet. De gedachte achter dit project is dat meer cliënten kunnen uitstromen naar zelfstandig of begeleid wonen als er een mogelijkheid bestaat om bij oplopende spanning of dreigende terugval een plek hebben om op adem te komen. Het Respijthuis biedt de gelegenheid om maximaal 2 weken te logeren in huis waar ervaringsdeskundigen beschikbaar zijn voor een luisterend oor en zonodig een luisterend oor. Uiteindelijk zal het Respijthuis voor een bredere doelgroep beschikbaar zijn en niet alleen voor mensen die uitstromen uit een beschermde woonvorm. Ook zelfstandig wonende cliënten met psychische problemen kunnen dan terecht in het Respijthuis.

Het project is gestart in 2018, maar loopt door in 2019. De belangrijkste uitdaging was het vinden van een geschikte locatie. Dit was niet eenvoudig vanwege de schaarste op de woningmarkt, waarbij er ook eisen gesteld werden aan betaalbaarheid, omgeving en faciliteiten. Begin 2019 werd een geschikt pand gevonden aan de Prins Hendrikstraat 135. Woningcorporatie Woonforte heeft dit pand aangekocht en in overleg met Lumen de benodigde vergunningen aangevraagd bij de gemeente Alphen aan den Rijn. Lumen zal als huurder van het pand de ontwikkeling en realisatie van het Respijthuis voortzetten. Na aanvankelijke toestemming van de gemeente moest er toch een pas op de plaats gedaan worden, omdat er bezwaren waren gekomen van enkele buurtbewoners. Lumen heeft in samenwerking met Woonforte en de gemeente werd een bijeenkomst voor buurtbewoners georganiseerd waarin uitleg gegeven werd over het Respijthuis en kon men in gesprek gaan met ervaringsdeskundigen. Na deze lange weg is eind 2019 de definitieve aankoop van het pand door Woonforte voltooid en kon de verbouwing van start gaan. In de loop van 2020 zal de definitieve opening van het Respijthuis gerealiseerd worden.

Het Respijthuis wordt samen met een herstelwerkplaats en Steun- en Informatiepunt (STIP) opgezet. De herstelwerkplaats omvat activiteiten die gericht zijn op het herstel na psychische problemen. Het STIP is vooral gericht op cliëntondersteuning en informatievoorziening aan cliënten, zowel telefonisch, via website, per telefoon of gewoon door binnen te lopen op de locatie. Aangezien er nog geen definitieve locatie voor het Respijthuis in gebruik genomen kon worden, werd er een alternatieve locatie voor het STIP ingericht. In De Jozef heeft Lumen een kantoor gehuurd, waar de Vliegende Brigade haar uitvalsbasis heeft maar ook het STIP gevestigd is.

Intussen zijn de activiteiten voor de herstelwerkplaats ook opgestart, hoewel dit nog niet plaatsvindt in het Respijthuis. Zo werd bijvoorbeeld in wijkcentrum Kerk en Zanen de cursus *Zicht Op Herstel* en de groep *Ontmoeten-Op-Maandag* georganiseerd.

Het project Respijthuis/STIP/herstelwerkplaats Alphen aan den Rijn zal in 2020 doorlopen, waarbij de activiteiten van STIP en herstelwerkplaats verder uitgebreid zullen worden voordat het Respijthuis geopend wordt.

In het verlengde van het Respijthuis-project in Alphen aan den Rijn is er ook in de Leidse regio belangstelling voor een Respijtvoorziening. Er is een voorlopige subsidie vanuit de gemeente Leiden toegekend om een geschikte locatie voor een Respijtvoorziening te zoeken. Deze zoektocht is in het laatste kwartaal van 2019 van start gegaan. Ook is er aansluiting gezocht bij de werkgroep Respijt, waarin organisaties uit de Leidse regio vertegenwoordigd zijn.

Leidse regio

Belangenbehartiging en beleidsadvisering

Meedoen met de stad

In deze pilot is Lumen blijven hameren op de belangrijke rol van specialistische kennis die nodig is om mensen met een achtergrond met psychische problematiek zich veilig te laten voelen in de 'wijk'. Hierbij is het nodig dat beroepsgroepen die niet in eerste instantie met mensen met dikwijls complexe problematiek te maken hadden, voldoende kennis hebben over de gevolgen van dergelijke problematiek. Met name sociale angst en schaamte speelt een grote rol in het niet durven participeren, sociaal isolement en eenzaamheid tot gevolg hebbend. Dit probleem dient te worden aangepakt. Het is verder van groot belang dat er voldoende diversiteit is in de activiteiten die worden aangeboden in de algemene buurtvoorzieningen en dat deze voorzieningen toegankelijk zijn, dat wil zeggen: sociaal veilig.

Vanuit de Vliegende Brigade is het initiatief ontstaan om nauwere samenwerking te zoeken met vrijwilligers van diverse maatschappelijke organisaties, zodat een stevig netwerk ontstaat in de informele ondersteuning van mensen en dit tevens efficiënter kan gebeuren. De inzet van ervaringskennis en -deskundigheid speelt hierin uiteraard een prominente rol.

Ook is Lumen in 2019 aangeschoven bij twee door de gemeente Leiden aangeboden workshops "Wijkgericht werken" (7/10 en 15/10). Daarnaast was Lumen aanwezig bij de startbijeenkomst van de Sterke Sociale Basis te Leiden voor het thema "Meedoen" (7/5).

Wijk-GGZ'er Leiderdorp

De pilot *Wijk-GGZ'er Leiderdorp* was in 2018 gestart en werd formeel afgerond in augustus 2019. Lumen was vertegenwoordigd in de projectgroep. De Wijk-GGZ'er is inmiddels geborgd (onder de naam wijkfunctionaris) en deze kan aanspraak maken op een Vliegende Brigadier van Lumen.

Bereikbaarheid Meldpunt Niet-Acuut

Ook de pilot *Bereikbaarheid Meldpunt Niet-Acuut* was al in 2018 gestart, maar liep door in 2019. Lumen maakte deel uit van de projectgroep en sloot aan bij de werksessies (bij het Regionaal Service Centrum van de Politie te Den-Haag Ypenburg, Rivierduinen en de GGD). Op 9 juli vond de laatste werksessie bij Lumen plaats. Op 26 november vond het eerste focusoverleg van deze pilot plaats. Hiermee werd een start gemaakt om het Meldpunt steviger in de gehele keten (van hulp- en zorgaanbieders) te verankeren.

Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis is op weg een Zorg- en Veiligheidshuis te worden. Onderdeel van dit proces waren drie sessies "Actiegericht leren" (28/1, 18/2, 11/3), waar Lumen aan deelnam, samen met andere betrokken partijen zoals De Binnenvest, gemeenten, Rivierduinen en de GGD. Op 8 juli vond op de Hooigracht een expertsessie met de projectleider en ervaringsdeskundigen van Lumen plaats.

De Ruijterstraat

Op 18 april riep woningbouwvereniging Portaal voor de eerste keer de gemeente Leiden, Rivierduinen, De Binnenvest en Lumen rond de tafel om de mogelijkheden te onderzoeken om van een pand in *De Ruijterstraat* een bijzondere woonvorm te maken. De zorgpartijen zorgen voor de mogelijke bewoners en de (specialistische) begeleiding, Lumen biedt in deze woonvorm aanvullende (individuele) cliëntondersteuning. Naar verwachting kunnen de nieuwe bewoners begin april 2020 hun intrek nemen op De Ruijterstraat.

Eenzaamheid Oegstgeest (& Leiden)

Eind januari nam de gemeente Oegstgeest met Lumen contact op om een bijdrage te leveren aan de lokale aanpak van eenzaamheid. Op 6 mei sloot Lumen zich aan bij het Netwerk Samen tegen Eenzaamheid Oegstgeest. Lumen was betrokken bij de voorbereidingen van de "Week van de Eenzaamheid" in Oegstgeest (1 t/m 8 oktober) en de Kick-off van het Netwerk voor organisaties op 7 oktober. De Inloop Oegstgeest van Lumen organiseerde een High Tea in de Week van de Eenzaamheid, tijdens de Kick-off bijeenkomst konden deelnemers in gesprek gaan met ervaringsdeskundigen van Lumen aan de 'meet-and-greet'-tafel. Lumen kreeg gelegenheid zich voor te stellen in de Nieuwsbrief en eind 2019 werd een begin gemaakt met het samenstellen van een (ervaringsdeskundige) Focusgroep om de Sociale Kaart van Oegstgeest te evalueren.

In Leiden kreeg de Kick-off van de Coalitie Eenzaamheid Leiden van 1 oktober 2018 een vervolgbijeenkomst op 1 juli 2019 in PLNT. Naar aanleiding hiervan is Lumen, samen met Rivierduinen, in gesprek met de gemeente Leiden gegaan om extra aandacht te vragen voor de doelgroep(en) met psychische en psychiatrische problematiek.

Vliegende Brigade

De Vliegende Brigade is een team van ervaringsdeskundige vrijwilligers, dat mensen bijstaat die zich in een kwetsbare positie bevinden. De kwetsbaarheid kan bestaan op het vlak van psychische aandoeningen en psychosociale problemen, verslaving, schulden, vereenzaming of sociaal isolement.

Versobering van het aanbod aan zorg, gebrek aan sociaal netwerk en nog onvoldoende kennis van mensen met psychische- en verslavingsproblematiek in het informele zorgcircuit leidt er dikwijls toe dat mensen in psychische crisissituaties met een opeenstapeling van problemen niet direct kunnen rekenen op hulp. De Vliegende Brigadiers bieden ondersteuning aan mensen die vanwege het uitblijven van adequate hulp onnodig lang in een kwetsbare situatie blijven steken.

Vliegende Brigadiers werken outreachend en proberen actief contact te leggen, o.a. door bij mensen thuis langs te gaan. In 2019 zijn in Leiden achttien mensen ondersteund en zijn drie nieuwe vrijwilligers aan de slag gegaan.

'Ik werd gekoppeld aan een vrijwilliger van de Vliegende Brigade. In het begin had ik er eigenlijk geen vertrouwen in. Ik dacht eigenlijk dat niemand mij meer kon helpen. De Vliegende Brigadier bleek iemand die zelf ook veel heeft meegemaakt. De afspraken waren erg prettig. Eindelijk iemand die mij begreep. Hij heeft ervoor gezorgd dat ik bij de juiste instelling terecht ben gekomen. Hij was er voor mij om even te praten, als ik het moeilijk had. Door de hulp, ondersteuning, maar vooral door het begrip van de Vliegende Brigadier ben ik nu langzaam uit het dal aan het klimmen en heb ik weer vertrouwen gekregen.'

Inloophuis

Inloophuis Psychiatrie Leiden

In 2019 bestond het Inloophuis 35 jaar. In het kader van dit Lustrum zijn er een aantal momenten geweest waarop er iets extra's gedaan werd om dit te vieren. De Vrienden van het Inloophuis hebben dit mogelijk gemaakt: op de dag van oprichting is er getrakteerd op taart, er is een Open Dag geweest voor heel Lumen waarbij het lustrum van het Inloophuis speciale aandacht kreeg, het eten na het bezoek aan het Archeon was extra uitgebreid, Helter Shelter heeft opgetreden, de Sint had extra mooie cadeaus, er waren extra snacks tijdens de feestavond in november en alle inlopers kregen een Hoogvliet-bon als kerstgeschenk.

Aantal vrijwilligers

- Bij aanvang in 2019 zijn er 22 vrijwilligers
- 7 vrijwilligers gingen uit dienst waarvan 1 nog beschikbaar op achterwacht lijst
- 9 nieuwe vrijwilligers meldden zich aan
- Aan het eind van 2019 zijn er 24 vrijwilligers
- 6 inlopers helpen achter de bar

"Ik vind het hier gezellig. Je kan een praatje maken, de krant lezen, een spelletje doen, tv kijken of zomaar een beetje zitten. Soms als ik geen goede dag heb, kan ik toch hier komen, want je kent iedereen en je kunt jezelf zijn en dat is beter dan alleen thuis zitten met sombere gedachten."

Aantal inlopers 2019

Het Inloophuis is 309 dagen per jaar geopend, gemiddeld kwamen er op een avond 32,4 bezoekers. In totaal zijn er in 2019 10.011 bezoeken geweest.

Telling inlopers gedurende 2 weken

Uniek aantal bezoekers	83
Gemiddeld aantal bezoekers per avond	32,4
Gemiddeld aantal keer aanwezig per bezoeker	4,7
Gemiddelde leeftijd bezoekers	
% man	72%
Leeftijd	55
Plaats	
Leiden (85% van de bekende woonplaatsen)	55
Alphen	2
Katwijk	2
Leiderdorp	3
Oude Wetering	1
Rijnsburg	1
Voorschoten	1

Aanbod activiteiten voor inlopers: wandelen (11x), vrouwenavond (11 x), ,DJ Henk draait plaatjes (6x), filmavond (3x), Bingo(2x), optreden band (2x) Lunch feestdagen (2x),disco avond, koken stampot met het Bonaventura College, lustrum met taart, open dag, swingo, Hutspot-maaltijd, Najaarsmarkt, varen met de Bakkerij, BBQ, uitje Archeon, Feestavond, Oliebollenavond Oud & Nieuw, Nieuwjaarsborrel & kerstavond met kerstbonnen.

Samenwerkingsprojecten:

- Project Walk the Line met Hogeschool Leiden
- Project Hoezo Vreemd met Leonardo/Bakkerij
- Stampot koken met het Bonaventura college

Aanbod trainingen en activiteiten voor vrijwilligers: omgaan met agressie en grensoverschrijdend gedrag, AED-training, ontmoeting met ervaringsdeskundigen, Vrijwilligersvergadering (9x), uitje voor vrijwilligers (museumbezoek en etentje), kerstborrel en nieuwjaarsborrel.

Inloophuis Oegstgeest

Het Inloophuis in het Dorpscentrum in Oegstgeest is ontstaan vanuit het Theehuis. Het Theehuis was een drukbezochte inloop op het terrein van Rivierduinen (Endegeest) in Oegstgeest. Na de sluiting van het Theehuis is de inloop verplaatst naar het Dorpscentrum. Na 3,5 jaar werd het stokje overgedragen van Rivierduinen naar Lumen. Per 1 maart 2019 is Lumen gestart met de coördinatie van het Inloophuis.

De eerste maanden stonden in het teken van het werven van vrijwilligers en het herinrichten van het Inloophuis. Daarna lag het accent op het promoten van de Inloop bij potentieel nieuwe inlopers en het organiseren van activiteiten.

Het Inloophuis was voorheen altijd 3 hele en een halve dag open, met 2 betaalde krachten. Lumen koos ervoor de openingstijden te beperken naar 3 middagen: maandag, woensdag en vrijdagmiddag van 13.00 tot 16.00 uur en te werken met vrijwilligers. Het aantal vrijwilligers eind 2019 is 6.

Bij aanvang werd er een lijst van 20 namen doorgegeven van inlopers. Momenteel staat de teller op 65 unieke bezoekers van het Inloophuis in 2019.

Telling inlopers

Uniek aantal bezoekers	65
Gemiddeld aantal bezoekers per middag	10 (3-17)
Gemiddeld aantal keer aanwezig per bezoeker per maand (25 inlopers zijn in totaal 1 x geweest)	2 (1-12)
% man	68%
Plaats	
Oegstgeest	21
Leiden	18
Katwijk	2
Leiderdorp	2
Lisse	1

Trainingen en activiteiten voor vrijwilligers: vrijwilligersvergadering (3x), Uit eten, kerstborrel met kersttentatie, Nieuwjaarsborrel.

Aanbod activiteiten voor inlopers: feestelijke opening 1 maart, Miniconcert voor inlopers (waarbij gebruikers Dorpscentrum en buurtbewoners genodigd werden), Muziek op verzoek middag, workshop bonbons maken, diverse creatieve activiteiten, filmmiddagen, swingo, high tea (activiteit Week van de Eenzaamheid), feestelijke onthulling nieuwe pooltafel, workshop 'Feestdagen leuk of lastig', uit eten bij Bregje.

Samenwerkingsprojecten:

- Participatie in project Samen Tegen Eenzaamheid van de gemeente Oegstgeest
- Deelname in NVOO: Netwerk Vrijwilligers Organisaties Oegstgeest

Donatie:

- Intratuin heeft 6 grote planten voor een zeer sterk gereduceerde prijs aan Lumen verkocht.
- Stichting Carolusguldén heeft een bedrag gedoneerd voor de verhuizing van een poolbiljart naar Oegstgeest. Het biljart is ter beschikking gesteld door een particulier.

Voorlichtingen

Maatschappelijke voorlichtingen

- Deelname congres Maatschappelijke Zorg in samenwerking met de gemeente Voorschoten.
- Workshop over Eenzaamheid in samenwerking met de gemeente Oegstgeest.
- Presentatie op bewonersvergadering van woningcorporatie Portaal.
- Organiseren congres Merkbaar Beter Thuis
- Organiseren voorlichtingsbijeenkomst arbeidsparticipatie.
- Workshop op de Kennisdag van de gemeente Leiden.
- Meet&Greet tijdens de Week van de Toegankelijkheid.

Voorlichtingen Psychische klachten

Zie de [Voorlichtingen GGZ Rivierduinen](#) van Holland Rijnland.

Herstelaanbod

Zicht op Herstel

In de Leidse regio organiseerde Lumen vier cursussen in onze locatie aan de Hooigracht 12-14 in Leiden. Zie het [Herstelaanbod](#) van Holland Rijnland voor meer informatie over *Zicht op Herstel*.

Woonplaats	Aantal deelnemers
Leiden	24
Leiderdorp	1
Oegstgeest	2
Voorschoten	2
Totaal	29

Workshops: Feestdagen...Leuk of Lastig

In december verzorgde Lumen in Leiden en Oegstgeest de workshops *Feestdagen...leuk of lastig*. In deze workshops wisselden deelnemers ervaringen uit over hoe om te gaan met de, soms moeilijke tijd rond de feestdagen en werd een persoonlijk feestdagenplan gemaakt.

De workshops in het dorpscentrum te Oegstgeest werden georganiseerd in het kader van overkoepelend initiatief 'Oegstgeest tegen eenzaamheid'.

Norwoodgroep

De Norwoodgroep is een anonieme zelfhulpgroep waarin vrouwen met onderlinge steun en herkenning aan zichzelf kunnen werken.

- Vrouwen die zichzelf herkennen in het boek 'Als hij maar gelukkig is' van Robin Norwood.
- Vrouwen die telkens in relaties en situaties terecht komen waarin ze zich niet gelukkig voelen.
- Vrouwen die moeite hebben een ongezonde of verbroken relatie los te laten.

De groep kwam in eerste instantie wekelijks bijeen, na de zomer eens in de twee weken. Er was goed contact en regelmatige uitwisseling met de cursus 'Met alle geweld een relatie' van de afdeling preventie van Rivierduinen.

In december is besloten de groep tijdelijk te pauzeren en de vorm te heroverwegen. De kracht van een zelfhulpgroep is dat vrouwen die verder zijn in hun herstel weer steun bieden aan vrouwen die nog aan het begin staan. Dit stagneerde in de laatste periode van 2019. In het eerste kwartaal van 2020 wordt bekeken of, en in welke vorm de groep voortgezet zal worden.

Lotgenotencafé

Ook dit jaar verzorgde een team van ervaringsdeskundig vrijwilligers weer elke donderdagmiddag het *Lotgenotencafé* op Hooigracht 12-14. Een plek waar iedereen die te maken heeft (gehad) met een psychische aandoening, psychosociale problemen of een verslaving van harte welkom is om in een ongedwongen en open sfeer ervaringen uit te wisselen, elkaar te ondersteunen, te praten over en te werken aan zijn of haar herstel. Door het bezoeken van het *Lotgenotencafé* maakten deelnemers en (beginnend) ervaringsdeskundig vrijwilligers op een laagdrempelige manier kennis met Lumen en haar aanbod. Er kwamen in totaal 326 bezoekers in het *Lotgenotencafé*.

Een ontspannen, open en veilige ontmoetingsplek om jezelf te mogen zijn.

gemiddelde leeftijd	42
aantal vrouw	155 (50%)
aantal man	153 (50%)
totaal	326
gemiddelde bezoekers per keer	5,5

Themagroep Herstellenderwijs

Nieuw dit jaar is de open gespreksgroep *Herstellenderwijs* voor iedereen die wat dieper in wil gaan op thema's waar je mee te maken krijgt op weg naar herstel. De deelnemers kiezen iedere maand een onderwerp dat zij in de loop van de weken daarna samen verder uitwerken. Soms wordt gebruik gemaakt van creatieve werkvormen zoals een vision board. Thema's waren bijvoorbeeld: Hoe blijf je de dingen doen die goed voor je zijn? Wat vind je belangrijk in de relatie met je behandelaar? Hoe bewaak je je eigen grenzen terwijl je ook rekening houdt met de mensen om je heen? De groep wordt gekenmerkt door een veilige, warme sfeer.

Duin- en Bollenstreek

Belangenbehartiging en beleidsadvisering

Time-Out

Lumen draagt actief bij aan het uitwerken van een werkwijze voor het expertiseteam *Time-Out* in de Duin- en Bollenstreek waarin de inzet van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid een duidelijke rol heeft gekregen binnen het team. Vanaf 2020 wordt ook in de Duin- en Bollenstreek officieel van start gegaan met een Vliegende Brigade, die aanvullend op de beroepskrachten een verbindende en ondersteunende rol zal spelen in het actief ondersteunen van mensen die in toenemende mate tussen wal en schip komen te vallen.

Meedenkers Teylingen

Op 4 december 2018 gaf de gemeente Teylingen het startschot om werk te maken van de door de gemeenteraden in de Duin- en Bollenstreek vastgestelde missie en visie op het gebied van onafhankelijke cliëntondersteuning. Teylingen werd een zgn. landelijke Koploper en in maart 2019 kwam de kerngroep (in wording) van aangesloten organisaties voor het eerst bijeen om een netwerk van meedenkers (onafhankelijke cliëntondersteuners) op te richten.

Lumen was er vanaf het allereerste begin bij en bleef vertegenwoordigd in de kerngroep (die in de loop van het jaar van samenstelling veranderde). In de kerngroep zijn zowel formele als informele partijen vertegenwoordigd. De gemeenten Hillegom en Lisse sloten zich bij Teylingen aan, zodat de meedenkers een HLT-initiatief werden. Aan het eind van 2019 besloot ook Noordwijk mee te doen.

Movisie (Kennisinstituut voor sociale vraagstukken) ondersteunde de kerngroep en organiseerde landelijke verdiepende workshops waar Lumen aan deelnam. Ook was Lumen betrokken bij de voorbereiding van twee grotere Netwerkbijeenkomsten op 5 september en 31 oktober. Vanaf maart 2020 zullen de meedenkers officieel voor de inwoners van de deelnemende gemeenten benaderbaar en beschikbaar zijn.

Opgenomen op de Werkvloer

De gemeenten in de Duin- en Bollenstreek, Lumen Holland Rijnland en het Servicepunt Werk startten met aanvullende financiering van ZonMw vanaf september 2019 de campagne *Opgenomen op de werkvloer*. Overkoepelende doelstelling van dit initiatief is het creëren van een positieve, realistische beeldvorming rond werknemers/werkzoekenden met psychische problematiek in de Duin- en Bollenstreek. Met een concreet pakket aan activiteiten ontwikkelt *Opgenomen op de Werkvloer* gedurende een looptijd van twee jaar een sluitende aanpak rond waarmee de potentie van mensen met psychische klachten en aandoeningen volledig tot zijn recht komt. Ervaringsdeskundigen uit de doelgroep zullen het komende jaar voorlichting en workshops geven aan beroepsgroepen en werkgevers.

In deze eerste fase vanaf september 2019 is geïnvesteerd in het opbouwen van een projectstructuur en zijn zorg- en welzijnsorganisaties en zelfstandige partijen benaderd om zich te verbinden aan de doelstelling meer begrip en kennis over mensen met psychische problematiek op

de werkvloer teweegbrengen en een sluitende aanpak ontwikkelen om uitsluiting vanwege stigmatisering te ondervangen.

Er is in diverse werkgroepen gewerkt aan communicatie om bij verschillende doelgroepen aan te sluiten; mensen met psychische problematiek, scholieren, werkgevers, accounthouders sociale dienst, consultants SPW, vrijwilligerscoördinatoren en werknemers. Ook is er gewerkt aan voorlichtingsinstrumenten die onder andere gericht zijn op informeren, preventie, verbinden, activeren en/of empoweren.

In de campagne wordt veel ervaringsdeskundigheid rond maatschappelijk herstel en re-integratie naar werk ingezet. Ervaringsdeskundigen geven voorlichting en hebben een grote rol in de deskundigheidsbevordering in de toeleiding naar werk en op de werkvloer zelf. In diverse werkgroepen is in de eerst fase van de campagne samen met de partners al hard gewerkt aan een sluitende aanpak die ervoor zal zorgen dat onbekendheid en foutieve aannames over psychische aandoeningen geen uitsluitingscriterium meer zullen vormen voor deelname aan de arbeidsmarkt.

Deze campagne sluit aan bij al bestaande initiatieven die de arbeidsparticipatie van deze doelgroep bevorderen en is een substantieel onderdeel van de uitvoeringsagenda Maatschappelijke Zorg in de Duin- en Bollenstreek.

N.B.: Eind juni 2020 zal de campagne via www.opgenomenopdewerkvloer.nl communiceren en informeren over de activiteiten in de campagne.

Werktafels (DBS, FOT's)

Als gevolg van de decentralisatie van de Maatschappelijke Zorg ontstonden in de afzonderlijke gemeenten en subregio's van Holland Rijnland lokale beleidstafels. Lumen sloot aan bij de drie Werktafels GGZ/Maatschappelijke Zorg Dichtbij (in Katwijk, Noordwijk[erhout] en Voorhout).

33

Herstelaanbod

Zicht op Herstel

In de Duin- en Bollenstreek werden vier cursussen verzorgd op verschillende locaties, te weten: Twee cursussen in het Vriendenhuis te Lisse, één cursus bij Welzijn Noordwijk in de De Wieken en één cursus bij Welzijn Teylingen in Buurtkamer Sassembourg te Sassenheim. Zie het [Herstelaanbod](#) van Holland Rijnland voor meer informatie over *Zicht op Herstel*.

Woonplaats	Aantal deelnemers
Hillegom	3
Katwijk	2
Lisse	10
Noordwijkerhout	3
Rijnsburg	1
Voorhout	2
Warmond	3
Totaal	24

Voorlichtingen

Maatschappelijk voorlichtingen

- Samenwerking met het magazine Leef! Magazine van Welzijn Noordwijk.
- Organiseren congres Omzien naar Elkaar in Noordwijk.

Voorlichtingen Psychische klachten

Zie de Voorlichtingen GGZ Rivierduinen van Holland Rijnland.

***Koud de zonnestraal
verwarmt Lumen de Hooigracht
en een hete thee***

Haiku (Japans gedicht) over Lumen.
Gescheven door Bas Bossenbroek tijdens
de cursus *Gek op Schrijven*.

